

U cilju povećanja brojnosti i unapređenja zaštite jelenske divljači na teritoriji centralne Srbije, u prošlosti su planirane i realizovane mnogobrojne aktivnosti. Posle Drugog svetskog rata, a onda i krajem 90-ih godina prošlog veka, jelenska divljač je više puta reintrodukovana (naseljavana) u velike šumske komplekse južno od Save i Dunava. Osim toga, Lovački savez Jugoslavije organizovao je savetovanje u Požezi (1996), dok su iste godine JP "Srbijašume", naučno-obrazovne institucije i šumarski instituti organizovali savetovanje u Beogradu. Lovački savez Srbije doneo je i nekoliko planskih dokumenta: Projekcija razvoja lovstva u Srbiji za naredni period (1991), Osnove programa razvoja lovstva (1997) i Program razvoja lovstva Srbije (2001).

■ Novi šumski kompleksi

- Sinonim uspešnih rezultata jeste naseljavanje jelenske divljači na prostore koji su nekada bili deo njenog prirodnog rasprostranjenja, kao što je u našoj zemlji urađeno na području istočne Srbije (Deli Jovan, Severni i Južni Kučaj), ili na području Nacionalnog parka "Fruška gora" u Vojvodini. Stoga je opravdano i neophodno da se pristupi procesu reintrodukcije jelenske divljači u nove velike šumske komplekse, prvenstveno

no u zapadnom delu centralne Srbije (lovna područja Tarsko-Zlatiborsko i Golija-Čemerno-Goč), ukoliko se ovom poslu priđe smišljeno i organizovano, kao i sa dovoljno obezbeđenih materijalnih i finansijskih sredstava - izjavio je prof. dr Dragan Gačić sa Šumarskog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

Reintrodukcija je važna mera u nastojanjima da se sačuva jelenska divljač, slično kao i druge ugrožene vrste, a u osnovi je zasnovana na brižljivo planiranom unošenju očuvanih delova populacije na prostore iz kojih je iščezla. Naseljavanje divljači uvek je dugotrajan, kom-

pleksan i vrlo skup proces, čiji uspeh zavisi od mnogobrojnih faktora, ponekad od slučajnosti ili sreće, pri čemu se pojedine greške iz dosadašnjih reintrodukcija učestalo ponavljaju.

■ Nekadašnja otvorena lovišta

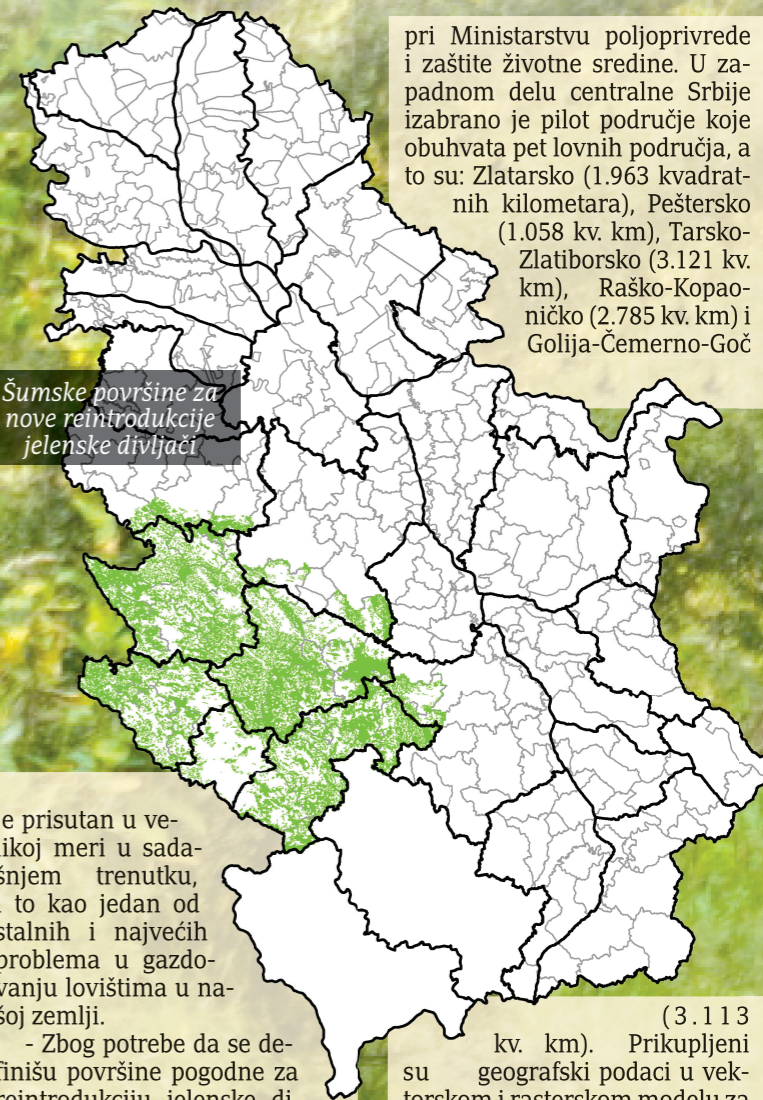
Jelenska divljač je reintrodukovana više puta u Srbiji, prvenstveno radi formiranja prirodnih populacija u slobodnoj prirodi (tzv. otvorena lovišta), koje po brojnosti i strukturi omogućuju plansko i racionalno lovno gazdovanje. U pojedinim pograničnim oblastima, došlo je do spontanog naselja-

vanja jelenske divljači iz lovišta susednih zemalja (Bugarske i Rumunije), tako da je ona predmet gazdovanja u lovištima nekih lovačkih udruženja, pri čemu je registrovani godišnji ulov simboličan.

Kako ističe prof. Gačić, istorijski izvori pružaju niz podataka da je jelenska divljač bila zastupljena u velikoj brojnosti na području zapadne i južne Srbije (npr. Tara, Zlatibor, Zlatar, Sokolske planine, Mali i Veliki Jastrebac, obronci Kopaonika). Najbrojnije populacije jelenske divljači su naseljavale Staru planinu i područje istočne Srbije (Miroč, oblast Homolja, okolina Majdanpeka, Golubca i Kučeva). Povezani šumski kompleksi, odnosno nepregledne hrastove i bukove šume, proplanci i obilje pašnjaka i vodotoka, činili su izvanredna staništa za opstanak i razmnožavanje mnogobrojnih populacija, zbog čega je jelenska divljač u prošlosti živela na gotovo svakoj većoj planini.

■ Suzbijanje nezakonitog lova

Najvažniji preduslov revitalizacije populacija jelenske divljači na teritoriji centralne Srbije jeste suzbijanje nezakonitog lova i uvođenje adekvatne kaznene politike za počinioc. Međutim, prema saznanjima i mišljenju eminentnih stručnjaka i lovnih radnika, koji su nekada učestvovali u procesima reintrodukcije jelenske divljači južno od Save i Dunava, nezakonit lov na jelensku divljač

je prisutan u velikoj meri u sadašnjem trenutku, i to kao jedan od stalnih i najvećih problema u gazdovanju lovištima u našoj zemlji.

- Zbog potrebe da se definišu površine pogodne za reintrodukciju jelenske divljači i mere za unapređenje procesa reintrodukcije, u oktobru 2016. godine, pokrenut je projekat SRBREDDEER koji je već predstavljen u "Zovu", a koji finansira Uprava za šume

pri Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine. U zapadnom delu centralne Srbije izabrano je pilot područje koje obuhvata pet lovnih područja, a to su: Zlatarsko (1.963 kvadratnih kilometara), Peštersko (1.058 kv. km), Tarsko-Zlatiborsko (3.121 kv. km), Raško-Kopaoničko (2.785 kv. km) i Golija-Čemerno-Goč

Povratak na stara staništa

■ Naseljavanja mimo uputstva

Prema rečima našeg sagovornika, dosadašnja istraživanja pokazala su da novije reintrodukcije jelenske divljači u šumske komplekse na teritoriji centralne Srbije, uglavnom nisu izvršene prema poznatom i široko prihvaćenom uputstvu za naseljavanje koje je donela grupa eksperata pri Međunarodnoj uniji za zaštitu prirode (IUCN, Deer Specialist Group, 1995). Utvrđeno je da realizovane aktivnosti, između ostalog, nisu uklonile (ili redukovale na zadovoljavajući nivo) glavni uzrok istrebljenja jelenske divljači, a to je nezakonit lov (krivolov ili lovokrađa). Proces reintrodukcije jelenske divljači nema obezbeđenu dugoročnu finansijsku i političku podršku, zbog čega predstavlja jedan od najvažnijih zadataka i ciljeva razvoja našeg lovstva.

(3.113 kv. km). Prikupljeni su geografski podaci u vektorskom i rasterskom modelu za sledeće faktore: nadmorska visina, srednja godišnja temperatura vazduha, srednja godišnja suma padavina, učešće šuma, veličina najveće šumske površine, dužina ruba šume i učešće poljoprivrednih površina. Pogodnost navedenih površina za reintrodukciju jelenske divljači utvrdiće se na dva načina: analizom strukture površina lovišta po vegetaciji i kulturama, kao i korišćenjem topografske karte razmere R=1:300.000, te izradom stanišnog modela jelenske divljači za izabrano pilot područje (tzv. "habitatno modeliranje") - istakao je prof. dr Dragan Gačić.

Milan Ostojić
Foto: Predrag Kostin